

Skovdyrkeren

Nr. 10
Februar 2012

NORD-ØSTJYLLAND

Juletræssæsonen 2011

Nobiliskulturen

Poppelstatus

SKOVDRYRKERNE

Skovplanter – hænger kvalitet og pris sammen?

Skovplanteforsyningen har altid været en jungle for de uerfarne. Priser og provenienser, alder og størrelser er forhold med betydning, både for om den nyplantede kultur slår an – og for om den nye bevoksning er stabil og sund langt ud i fremtiden.

Som plantekøber befinder man sig i et minefelt af tilfældig viden, udokumenterede erfaringer og udbudsrealiteter. Denne artikel er et forsøg på at beskrive, hvilke parametre vi i foreningen ser på, og hvad vi anbefaler vores medlemmer.

Kvalitetsparametre

- **Teknisk kvalitet:** Rødder, form, beskadigelser, gødningstilstand, størrelse og knopper.
- **Genetisk kvalitet:** Er planten egnet til lokaliteten? Giver den det bedste udbytte? Er plantematerialet afprøvet? Hvordan er leverandørens troværdighed?
- **Vitalitet** og behandling til plantestedet.

Teknisk kvalitet: En god plante har en kompakt (kort) rod med mange fine rodspidser. En dårlig plante har færre og længere rodtrevler, som er decideret vanskelige at få plantet ordentligt. Den gode plante har en gennemgående, temmelig ret akse, med et tydeligt udviklet endeskud. De fleste planter skal have en tydelig, dominant endeknop (bøg har dog ikke egentlige endeknopper). Planterne skal være velafmodnede (dvs. at skuddene er trægtige og faste). Planterne må ikke være beskadigede af hverken maskiner, vildt eller kemi.

Størrelsen på planten skal modsvare størrelsen på roden. Lange ranglede planter som har groet hurtigt men stået tæt, er vanskelige at få i gang i skovkulturen.

Skovfyr. Det er tydeligt, at planten til venstre har en meget dårlig rodudvikling. Foto: Peter Benfeldt

Genetisk kvalitet: Genetikken er indbygget i plantens afstamning (herkomst/proveniens). Det interessante er, om plantens genetiske egenskaber passer til den konkrete dyrkningslokalitet – og til driftformålet. Det er bedst, hvis plantens afstamning er afprøvet og dokumenteret.

Danmark er meget langt fremme på området, og det er i dag muligt at købe dokumenteret plantemateriale af rigtig mange træarter. Det er dog stadig kun en lille del af plantematerialet, der er fuldstændigt og videnskabeligt afprøvet (nordmannsgran, nobilis, sitkagran og rødgran). Noget plantemateriale er brugt i Danmark i flere generationer, det giver også en bedre viden om afstammingskvaliteter. Nogle afstamminger kommer fra områder ude i verden, som vi har gode erfaringer med – således kommer sunde ædelgraner fra Calabrien i Syditalien, sunde skovfyrer fra Vestnorge osv.

Endelig sælges der også en del importeret plantemateriale uden ret megen anden begrundelse end, at det er

Artiklen fortsættes på side 15

Det blev endnu et år med mærkbare prisstigninger i størrelsesordenen 10% til producenter af nordmannsgran juletræer. Og den generelle konklusion på producenternes vegne er også klar: 2011 blev den bedste sæson i nyere tid.

Men – den eftertænksomme producent vil bemærke flere markedsmæssige tendenser, som sammenlignet med de foregående sæsoner måske varsler andre tider. Og spørgsmålet er, om ikke sæson 2011 – set i et længere perspektiv – vil blive det år, hvor alting toppede?

Afsætning – og afvikling

Med henvisninger til et vigende salg i de europæiske havecentre henover sommerhalvåret var udenlandske opkøbere naturligvis ikke sene til at gøre opmærksomme på den generelle krisestemning på forbrugsmarkedene. Det sparsomme udbud slog dog hårdere igennem, og prisstigninger på de nævnte 10% fik hurtigt gennemslag.

Efterspørgslen efter standardtræer har været størst, mens efterspørgslen af primatræer har været mere moderat og præget af større forsigtighed. Naturligt nok,

eftersom et enkelt primatræ repræsenterer en betydelig værdi – særligt i detailhandlen – og derfor forbindes med større afsætningsmæssig risiko.

Afviklingen begyndte tidligt og kom hurtigt op i gear. En tendens som understøttes af, at udenlandske købere i højere grad end tidligere foretrækker hurtig levering – for at opnå mere tid til ompakning og fordeling af træer i detailmarkedet.

Mod slutningen af sæsonen blev det tydeligt, at markedet var velforsynet med træer under 1,25 m samt 3./4. sorteringstræer. Det krævede derfor en ekstra indsats at få alle de skovede træer placeret i markedet. Det er lykkedes i stort set fuldt omfang, således at 'Danmark i praksis er tømt for træer' – mens det desværre ser ud til, at en hel del salgssteder rundt omkring i Europa ikke fik udsolgt, men har måttet destruere en del usolgte træer.

En foreløbig vurdering af juletræssæsonen 2011

Perfekt pakket palle. Foto: Skovdyrkerne Fyn

Større opmærksomhed på kvalitet og oparbejdning

Som følge af de ekstraordinært høje priser igen i år har udenlandske opkøbere været meget opmærksomme på kvaliteten. Ikke mindst har den generelle krisestemning givet anledning til større nervøsitet i markedet.

Markedets høje priser på nordmannsgran juletræer har uden tvivl forstærket kravet om kvalitet samt sænket overlæggen for, hvornår reklamationer forekommer.

Uanset den aktuelle markedssituation er det helt nødvendigt, at både markeringslinje og oparbejdning er 100% i orden. Herunder skal træerne holde højden – både mindstemål og en fornuftig fordeling i højdeklassen – og de skal være velafpudsede, rene, pænt nettede og ordentligt palleteret.

I år har vi modtaget flere reklamationer end normalt. Det er i nogen grad udtryk for et nervøst marked, men nok også resultat af en producentholdning, idet markedsforholdene de seneste år har været gunstige. Vi må udvise en endnu større omhyggelighed fremover, idet en del reklamationer over både kvalitet, højde og oparbejdning desværre har vist sig at være berettiget fra kundens side.

Derudover har vi desværre også oplevet, at nåletab i flere tilfælde har givet anledning til reklamationer.

Vejrlig og nåletab

Igennem hele sæsonen har vejret været mildt og fugtigt. I et skovningsperspektiv har forholdene været tæt på perfekte. Til gengæld har der i år været flere eksempler på nåletab. Man kender ikke nogen dokumenteret årsag til, at der i år ses flere tilfælde af nåletab, men følgende forhold kan tænkes at have indflydelse:

- Sommer og efterår har været præget af betydelige mængder nedbør, og i mange kulturer har træerne stået i vandmættet jord, hvilket muligvis kan fremme risikoen for nåletab på et senere tidspunkt
- Det milde efterår – næsten uden frost – har medført mindre udpræget afmodning end i de tidligere sæsoner
- Tidligere sæsonafvikling
- En tendens til hurtigere forløb i processen fra skovning til netning. Erfaringen taler for, at skovede nordmannsgran helst skal ligge 2-4 dage efter skovning inden netning. Ellers øges risikoen for nåletab.
- På europæisk plan diskuteres, om nåletab – især på de britiske øer – kan være forårsaget af en svampesygdom

Refleksion

På det europæiske fastland har udenlandske producenter gennem de senere år etableret anseelige kulturanlæg med fokus på produktion af særligt mindre træer. I år har der været flere små træer i markedet og et større europæisk udbud vurderes at have en begyndende effekt.

I et mere konkurrencepræget marked må det forventes, at producenterne ikke alene vil blive bedømt på kvaliteten af deres juletræer, men også på stabilitet i leveringen og generel professionalisme. Vi har længe vidst, at fremtiden vil byde på store udfordringer for juletræsbranchen – og der er meget, der tyder på, at *fremtiden begynder i 2012*.

I næste nummer af *Skovdyrkeren* bringes en artikel om udsigterne for den fremtidige afsætning – set fra Skovdyrkerens grossistfirma, Green Product A/S.

Rasmus Fejer Nielsen (rfn@skovdyrkerne.dk)
Thomas Heydenreich (the@green-product.dk)

Grøntet i 2011

Grønt er på én gang både en stabil og labil afgrøde. Sæson 2011 blev præget af en for stor nedklipping, og derfor et pres på priserne i det sene marked.

Langt den største mængde grønt bliver klippet og afsat fra ca. 1. oktober og frem til midten af november. Det forløber stabilt og kontrolleret det ene år efter det andet.

Særligt stabil er afsætningen til danske og udenlandske selvklippere. Men fra midt i november bliver markedet mere nervøst.

Det var også tilfældet i 2011. Men alligevel blev sæsonen meget forskellig fra 2010, hvor der jo, som alle husker, kom betydelige mængder sne sidst i november, som forhindrede yderligere nedklipping.

I 2011 blev der derimod klippet for meget ned hos mange selvstændige producenter, og resultatet blev, at der efter jul lå betydende mængder tilbage i Danmark. Efter vores skøn ca. 500 tons.

Der er tradition for, at det hollandske marked først rigtigt aftager mængder i slutfasen. Det gjorde det også i år, men til stærkt vigende priser.

Heldigvis fik Skovdyrkerne stoppet nedklippingen i tide, og vi har kun ubetydende usolgte mængder. Nogle få medlemmer fik ikke klippet i bund, men vi er i situationen meget tilfreds med, at grøntet hænger på træerne

Hver sæson, sit problem – i 2011 var der bl.a. problemer med for stor nedklipping. På billedet ses sortering af gammel nobilis. Foto: Skovdyrkerne Fyn

i stedet for at ende med at ødelægge markedet. Disse medlemmer har selvfølgelig førsteprioritet i den kommende sæson.

»Heldigvis fik Skovdyrkerne stoppet nedklippingen i tide«

Nordmansgranklip viste sig betydelig lettere afsætteligt end klip af nobilis. Vi har solgt alt, hvad vi har kunnet skaffe. På trods af sæsonens problemer ser vi i Skovdyrkerne med optimisme på fremtiden for klippegrøntet.

Frans Fraas Nielsen (ffn@skovdyrkerne.dk)

Nobilis – kulturetablering og proveniensvalg

Klima

Nobilis foretrækker et stabilt mikroklima uden store temperaturudsving. Den trives bedre på en kølig lokalitet frem for en soleksponeret lokalitet. Temperaturen på en sydskråning svinger mere året igennem end på en nordskråning, og det øger risikoen for frostskafer i knopperne og på de nyudsprungne skud.

Jordbund

Nobilis trives desuden på en veldrænet jord bestående af lette til grusede jordtyper. Etablering af nobilis på vandlindende eller komprimeret jord vil ofte medføre massiv plantedød og vækst-stagnation. På dårligt dræ-nede eller lavtliggende arealer risikeres endvidere drukning af træerne i år med store nedbørsmængder, som vi oplevede det i 2007 og 2011. Rødderne har tillige svært ved at gennemtrænge et væksthæmmende lag i jorden. Hvor der er al i jorden, anbefales en grubning.

Ved etablering på gammel skovbund – især efter nåletræ – bør man være opmærksom på, om der eventuelt er rod-fordærversvamp i jorden. Plantning efter rødgran anbefales generelt ikke. Plantning efter løvtræ kan give honning-svamp. Ønsker man at plante i svampeinficeret jord, kan det dog gøres efter stødrydning og reolpløjning. Det giver en sikker start og en god vækst, men det er dyrt.

Plantning

Nobilis er generelt en langsom starter og særlig sårbar i de første år efter plantning. En af årsagerne er, at finrød-derne hos nobilis er langsomme til at regenerere efter udplantning. En veludført plantning er derfor særlig vigtig, når det drejer sig om nobilis. Plantebedet skal være

velforberedt og uden ukrudt. Planten må ikke presses ned i en for lille rille med utilstrækkelig dybde og bredde. Sker det, vil rødderne ligge i et plan med rodspidserne i den samme retning (L-formet rod), hvilket gør det svært for planten at opnå normal vækst (se billedet **figur 1**).

Nobilis har ligeledes svært ved at komme sig efter en dyb plantning, hvor rodhalsen kommer mere end 5 cm under jordniveau (se **figur 2**). Plantens størrelse har også betydning, eftersom en stor plante stiller større krav til udførelsen af plantearbejdet. Vælg derfor hellere en mindre plante, så risikoen for fejl under plantearbejdet minimeres.

Det er desuden vigtigt at vurdere risikoen for angreb fra *stor nåletræssnudebille*. Risikoen er særlig stor ved etablering efter gammel gran og derfor er rodhalssmøring med insekticid snarest efter udplantning påkrævet i mange tilfælde.

Endelig er det rette valg af plantetidspunkt vigtigt. Det optimale plantetidspunkt for nobilis bør i væsentlig grad baseres på praktiske erfaringer fra egn til egn. I de fleste tilfælde vil det være fra primo april til medio maj, når der begynder at komme varme i jorden. Selvom alle forskrifter er overholdt i forbindelse med kulturetablering, er en efterbedring på 10% ikke unormalt.

Renholdelse

Det er vigtigt, at kulturen er ren i de første år efter plantning pga. planternes langsomme vækst i denne periode. Hård konkurrence om vand og næringsstoffer vil kunne forlænge stagnationsperioden. Renholdelsen kan foregå kemisk eller mekanisk, men i praksis er kemisk renholdelse mest benyttet. I nobilis er det nemmere "at holde rent end at gøre rent" pga. det begrænsede udvalg af lovlige bekæmpelsesmidler. Her følger en liste over

Figur 1.
Nobilisplante med L-formet rod, også kaldet for andefod. Deformeringsringen opstår, når roden ombukkes ved plantning og klemmes ned i et smalt plantehul. Bemærk de små totter (cirkel), som udgør de minimale årsskud for enden af de tidligere års pæne skudlængder. Foto: Iben M. Thomsen

Figur 2. For dyb plantning har tvunget planten til at sætte nye rødder knap 10 cm over den oprindelige rodhals (markeret med streg), dvs. lige under det sted på stammen, hvor jordoverfladen nu befinder sig. Foto: Iben M. Thomsen

Figur 3.
Typiske symptomer på angreb af rodfordærver i nobilis. Korte skud og misfarvede nåle på træet i forgrunden og et dødt træ med rødbrune nåle bagved. Begge træer kan have rodfordærver frugtlegemer nede ved jorden (pil på foto th.), men døde træer har dem næsten altid, så diagnosen er enkel. Foto: Iben M. Thomsen

de bekæmpelsesmidler som pt. må anvendes i nobilis, hvoraf flere er omfattet af en off-label godkendelse.

1. Logo (foramsulfuron + iodosulfuron): Regulær godkendelse til brug i bl.a. nobilis
2. Titus (rimsulfuron): Off-labelgodkendt til brug i nobilis
3. Matrigo (clopyralid): Generel godkendelse i skovkulturer bl.a. nobilis
4. MCPA: Off-labelgodkendelse til brug i bl.a. nobilis
5. Kerb 400 SC (propyzamid): Generel godkendelse i skovkulturer bl.a. nobilis
6. Focus Ultra (cycloxydim): Off-labelgodkendt til brug i bl.a. nobilis
7. Roundup Bio m.fl. (glyphosat): Off-labelgodkendt til brug i bl.a. nobilis

Forslag til renholdelse af nobiliskultur:

- Medio april udbringes 1,5 – 2 l. Roundup Bio pr. ha. (Behandlingen med glyphosat er basis, og de efterfølgende behandlinger året igennem må tilpasses ukrudtstrykket på det givne areal)
- Primo maj kan udbringes Logo eller Titus
- Efter udspring kan der sprøjtes afskærmet med glyphosat og MCPA
- Opstår der hen over sommeren problemer med kurveblomstrende arter, kan der udbringes Matrigo – eller Focus Ultra, hvis det er græsser, som volder problemer

Gødskning

Gødskning i de første vækstår skal gerne forkorte stagnationsperioden efter udplantning, forøge antallet af knopper samt forbedre resistensen mod vinterskader. Der er ikke nogen resultater, der viser at startgødskning har en effekt på nobilisplantens vækst i de første år. Ser man på nordmannsgran er der mere velbelyst viden på området, så lad det være en rettesnor også for nobilis.

Ved plantning på velgødsket agerjord er effekten af startgødskning meget tvivlsom, hvorimod der har vist sig en effekt på de sandede jordtyper og på visse skov-

jorder. Det anbefales at bruge gødningstyper, som frigiver næringsstofferne langsomt, så træernes endnu begrænsede rodsystem kan nå at optage dem. Et forslag er at udbringe ca. 20 g Binadan 22-3-8 ultimo april.

Proveniensvalg

Vores viden om de forskellige proveniencers egenskaber i forhold til grøntets kvalitet og produktion af kilo er blevet større gennem de seneste år. Det gør det muligt, at sammenholde egne erfaringer med forskellige proveniencers formåen i lokalområdet med mere videnskabeligt

Skovens mos – et

Mos er et stort aktiv i granplantager på næringsfattige lokaliteter. Vest for israndslinien produceres der årligt mos, som langt fra er transparent, er Skovdyrkerne med til at sikre skovejerne en afsætning – på markedets betingelser.

Høst og emballering

I enkelte tilfælde vælger skovejeren selv at stå for høsten og den efterfølgende levering af færdigvaren til grossisten. Men oftest kan aftageren høste langt billigere, og det mest almindelige er, at mos høstes manuelt med hjælp fra østeuropæisk arbejdskraft. Sammenlignet med høst og transportomkostninger er mossets salgsværdi lav. Langt størstedelen af det mos der høstes, emballeres i små flamingokasser, hvori der kan lægges fire lag mos. En kasse rummer omtrent 0,4 m² mos. I kassen lægges lagene så jordsiden ikke kommer i kontakt med den pæne side. Der opnås bedst holdbarhed, hvis mosset opbevares mørkt og koldt.

Udbytte

I en almindelig høst, skrælles mos af ca. 5-15% af bevoksningens jordareal. Og hvis der i den almindelige skovdrift blot tages små hensyn til mossets vækstbetingelser, kan der med 3-4 års mellemrum høstes mel-

lem 500 og 1.500 kasser mos pr. hektar. Den samlede mængde fyldte kasser skal kunne fylde et lastbiltræk – så der skal helst kunne fyldes mindst 4-5.000 kasser.

Er høstpotentialet mindre end 750 kasser pr. hektar, er det oftest ikke rentabelt at høste. På sådanne arealer vil høst kun være rentabel, hvis enten kvaliteten er fremragende eller hvis der er let adgang til et stort areal.

Efter høst genkoloniseres mosset normalt i løbet af 3-4 år. Ved hyppig høst er det sandsynligt, at der over tid vil ske en forskydning i artssammensætningen i retning af arter, der ikke har mossamlernes interesse.

Kvalitet

Kvaliteten af skovbundens mos afhænger af jordbund, lysindfald, træarter. De gode mosarealer findes almindeligvis i 8-15 m høje granbevoksninger – især under rødgran og omorikagran, men også bevoksninger med

funderede resultater. Det giver producenten af nobilis et godt grundlag for at træffe det rette valg af proveniens.

Den nyeste viden på området er sammenfattet på overskuelig vis i *Nåledrys* no. 74, 2010 s. 14-19. Her fremgår det, at "FP.623 C.E.Flensborg pltg." og "F.681 Mølleskoven" har kortere grene, bedre dækkeevne samt farve i forhold til gennemsnittet af de testede provenienser. Det er egenskaber, som vægtes højt af mange producenter. Men hvad angår produktion af kilo grønt ligger de under gennemsnittet. Har man en lokalitet, hvor der til stadighed er problemer med for lange grene, kunne de to provenienser derfor være et godt valg.

En anden interessant proveniens er "F.404 (del) Linå Vesterskov afd. 16e". Den ligger også i top hvad angår dækkeevne og farve, hvorimod grenlængde og produktion af kilo grønt ligger over gennemsnittet. Den proveniens kunne derfor være et godt valg på de lette jorde, hvor den naturgivne produktionsevne er begrænset. Alt i alt så har man i dag et godt udgangspunkt for at vælge, om der skal satses på kortere grene, en mere blå farve eller produktion af flere kilo grønt pr. hektar, når kulturen skal anlægges.

Jakob Nielsen (jni@skovdyrkerne.dk)

vigtigt biprodukt

i omegnen af 2 mio. kasser med mos, som primært afsættes til det tyske og hollandske detailmarked. I et markedste vilkår.

sitkagran og ædelgran kan være gode. Hvis alle forhold spiller gunstigt ind, kan der høstes op til 2.000 kasser pr. hektar.

Mosset skal være af typen Almindelig Cypresmos (*Hýpnum cupressifórmé*) og må hverken være for kort eller langvokset. Desuden skal mosset danne store, sammenhængende flader og være forholdsvis rent for fyrre- og lærkenåle, smågrene og lignende. Især lærk kan være

slem til at reducere moskvaliteten, da den er løvfældende. Lærkens nåle nedbrydes dog forholdsvis hurtigt.

Mos og skovdyrkning

Produktion af mos bør aldrig være et primært driftsmål. Du skal dyrke din skov under hensyn til jagt, herlighed og træproduktion. Mos er et godt biprodukt, som følger

Fyldte og stablede kasser med mos klar til læsning.

Den videre transport med lastbil. Der afsendes typisk 4.000 kasser pr. lastbiltræk.

Høst af mos kan sammenlignes med pyntegrøntproduktion, hvor indbyrdes sporafstand og sporenes beskaffenhed er vigtig for logistikken – og for bundlinjen.

I skovbunden på fotoet kan skønsvist høstes op til 1.500 kasser á ca. 2 kr. på en hektar. Afhængigt af hvor hårdt der høstes, kan der høstes med 3-5 års mellemrum.

med som en sidegevinst ved fornuftig skovdyrkning. Og skovdyrkning kan tilrettelægges, så skovbundens mos får gode vækstbetingelser. F.eks. gavner tynding til flisproduktionen af mos. Efter flistynding er bevoksningens hugstaffald fjernet, og skovbundens mos får mere lys.

- Oprydning. Flamingo, folie, paller og tape fjernes fra skoven.
- Koordinering. Moshøst afstemmes efter vigtige begivenheder i skoven som f.eks. jagt.
- Garanti for betaling. Sikker og hurtig afregning af dit mos.

Skovdyrkerne flytter dit mos

Og vi gør det på markedets bedste vilkår. Handler du dit mos gennem Skovdyrkerne er du sikret:

Ring til din lokale skovfoged, hvis du mener du i din skov har mos, som egner sig til at blive høstet.

Rasmus Fejer Nielsen (rfn@skovdyrkerne.dk)

Du kan dyrke mos

Vegetativ formering er den hyppigste naturlige spredningsform for mos. Men har du lyst til at eksperimentere, er det – som en alternativ tilgang – nemt at hjælpe mosset på vej. Alt hvad du behøver, er en mospude af ønskede arter, en blender og en vandkande. Mosset findeles i blanderen,

opslemmes i vand og spredes på de pletter, hvor der er samlet mos. Det

Mos af bedste kvalitet. Tæt, tyk – i tilpas længde og uden for mange nåle.

skal være køligt og fugtigt, når mosset spredes, så det foregår bedst fra sent efterår til tidligt forår.

Metoden sikrer, at mos-samling kan ske hyppigere pga. hurtigere genkolonisering – og at sammensætningen af ønskede mos-arter fremmes.

Skove og naturejendomme – salg og vurdering

Aktuelle ejendomme:

- Nordjylland:**
 - Kirkebakke Skovbrug – 66 ha
 - Tylstrup Skov og Juletræer – 8 ha
- Midtjylland:**
 - Store Hestlund – 79 ha
 - Søbysøvej – 8 ha
- Sydjylland:**
 - Husted Mose – 25 ha
 - Skovly Plantage – 27 ha
 - Rechelsholm – 13 ha
- Østjylland:**
 - Det Mørke Hoved – 36 ha
- Fyn:**
 - Sydfynske småskove – i alt 31 ha
- Vestjylland:**
 - Fjerbæk Plantage – 98 ha
 - Kærslund Plantage – 33 ha
- Bornholm:**
 - Gl. Skovgaard – 49 ha

Se mere på www.silvaestate.dk
eller kontakt Jesper Just Nielsen på: **21 36 56 96**

silvaestate
SKOV- OG NATUREJENDOMME. RÅDGIVNING OG FORMIDLING

Poppelstatus

Dine muligheder

– Vores anbefalinger

Skovdyrkerne gør en stor indsats for at indsamle viden og erfaringer om poppel. Vi vil gerne "vide mere" end alle andre, fordi:

- Energiforsyningens behov for biomasse er stigende
- Pil har været dyrket i nogle år, mens poppel i den sammenhæng er en ny, men spændende afgrøde
- Der vil blive behov for store arealer med biomasseproduktion, og vi mener, at du skal rådgives grundigt og uvildigt om dine muligheder
- Vi tror på de gode økonomiske muligheder i poppel

Beskyttelseslinjerne er registrerede og findes på Danmarks Miljøportal.

Indenfor §3-områder er det som udgangspunkt ikke tilladt at plante, men der kan ved ansøgning til kommunen dispenseres i enkelte tilfælde.

Indenfor Natura2000 områder skal der altid søges om tilladelse til plantning hos kommunen.

Hvor må du plante poppel?

Inden for skovrejsningsområder og neutralområder kan der uden videre plantes poppel. Poppelbevoksninger vil dog med en højde på +10 meter påvirke landskabet på en helt anden måde end en landbrugsafgrøde. Kan poppel have en åbenlys negativ effekt på landskabsæstetikken, så vend den en ekstra gang med rådgiver og naboer før anlæg. Plant med omtanke! Problemstillingen er størst i forbindelse med udsigter ud over ådale, søer, vandløb, fjorde osv.

I områder, hvor skovplantning er uønsket, må du også gerne plante, men kravet er da, at bevoksningen skal skoves minimum hvert 5. år, hvilket besværliggør optimal poppeldyrkning.

Indenfor Naturbeskyttelseslovens strand- og fortidsmindebeskyttelseslinjer, må der ikke plantes uden forudgående dispensation fra både Naturstyrelsen og kommunen.

Omdriften

Der tales om en kort, mellemlang eller lang rotation. Som tidligere nævnt minder den korte rotation på 2-3 år meget om de betingelser, der hersker ved dyrkning af pil. På tilskudsberettigede arealer ser vi i øjeblikket det største potentiale i den mellemlange rotation på 9-10 år. En lang rotation på 20-25 år udnytter i virkeligheden popplens fulde vækstpotentiale bedst, men da tilskudsreglerne i Danmark betinger skovning mindst hvert 10. år, er den lange rotation kun egnet uden tilskud eller i skov.

Når vi på landbrugsjord anbefaler den mellemlange rotation, er det fordi:

- Den udnytter popplens vækstpotentiale bedre end den korte rotation
- Der kan anvendes gennemtestede og kendte kloner

Tilskud	Hvad gives der tilskud til?	Tilskudsstørrelse	Ansøgningsfrist
Enkeltbetaling	Landbrugsdrift herunder energiafgrøder	Ca. 2.240 kr./ha	24. april 2012
Etableringstilskud	Etablering af energiafgrøder på landbrugsjord	4.200 kr./ha Etableringstilskud kun i anlægsåret	24. april 2012 Støtten søges ved at udfylde Fællesskemaet
Støtte til produktion af energiafgrøder	Der gives støtte til at fastholde arealer med energiafgrøder	500 kr./ha/år 1-årig aftale der kan søges årligt	Støtten søges ved at udfylde Fællesskemaet
Ekstensiv drift	Dyrkning med mindsket brug af gødning og uden brug af planteværnsmidler	820 kr./ha/år 1-årig aftale der kan søges årligt	24. april 2012 Ekstensivt landbrug søges i kolonne 13 markplanen, og ved at udfylde gødningsplan

← Beløbets størrelse er i høring

← Tilskudsordningen er i høring

- Der kan anvendes kendt teknik til anlæg og høst
- Fliskvaliteten er langt bedre end ved kort rotation og kan dermed finde bredere afsætning

Hvilke kloner?

Generelt kan det siges, at der mangler viden om flere brugbare kloner. Reelt er det kun OP42, som er kendt og gennemtestet. Det er den, du normalt ser i læhegn og skovrejsninger. De umiddelbart lovende italienske Alasia kloner og de tyske Max kloner har vi kun få års erfaringer med og vi ved ikke, hvordan de trives under danske forhold på lang sigt. Herudover findes gammelkendte kloner som f.eks. Fritzi Pauley, der har gode egenskaber, men ikke p.t. findes i handlen. Vi anbefaler derfor, at man overvejende planter OP42 – den er kendt og virker!

Økonomien?

Vores hidtidige beregninger viser, at poppel leverer en god økonomi, som kan måle sig med de fleste landbrugsafgrøder. I Sverige er der dokumenteret god forrentning af poppel uden tilskud. Også herhjemme ser det lovende ud, og markedet for flis er i vækst!

Sammen med forskere, økonomer og branchen er vi ved at have færdigudviklet et kalkuleværktøj, som giver dig den bedst mulige simulering af økonomien under en lang række forhold. Tag en snak med din lokale skovfoged og

få lavet en beregning for dit areal. Faktorer, som påvirker økonomien, er:

- Produktionens størrelse
- Omkostningsniveauet for flishugning
- Renholdelsen – engelske undersøgelser viser, at selv begrænset ukrudt i de første 100 dage af en kultur kan måles i lavere tilvækst!
- Tilskuddene – se faktaboks ovenfor. Bemærk, at enkelte satser endnu ikke er vedtaget, men i høring!

Jagten?

Poppel skal ikke plantes for jagten, men der kan også være en fornuftig jagt i poppelbevoksninger. Det kan anbefales at tilså foragre med vildtafgrøder. Poppelbevoksningen fungerer da som en skov for vildtet, og man vil få en god vekselvirkning mellem skov og land.

Hvad gør du nu?

Ring til din lokale skovfoged og få belyst dine perspektiver. Vi ved hvad der er realistisk, og vi kan rådgive dig!

Torben M. Frandsen (tma@skovdyrkerne.dk)
Morten Faudel (mfa@skovdyrkerne.dk)
Videngruppen for Energiafgrøder

Mårhunden

Der er sagt og skrevet meget om mårhunden det sidste stykke tid og med udarbejdelse af en indsatsplan, øgede muligheder for jagt og regulering, er alle sejl sat til i bekæmpelsen af denne nye invasive art. Som skovejer og måske jæger har man en stor indvirkning på, at denne nye plan bliver ført ud i livet.

Mårhunden stammer oprindeligt fra det sydøstlige Rusland og den østlige del af Kina. Den blev introduceret i det vestlige Sovjetunionen, hvor der fra omkring 1928 og 30 år frem blev udsat 9.000 dyr. Mårhunden har bredt sig fra dette område med en imponerende fart, ca. 40 km pr. år.

De første mårhunde blev observeret i Finland i 1930, og i 1980 vurderede man, at bærekapaciteten var nået i det sydlige Finland – Finland var koloniseret på 50 år! I 1960 ses den første mårhund i Tyskland. I Schleswig-Holstein, som ligger helt op af den danske grænse, blev der i 2008 skudt 750 mårhunde. I Danmark kom de første observationer af mårhunden i 1995.

Mårhundes effekt på naturen

Ifølge en lang række forordninger og konventioner er vi i Danmark forpligtigede til at bekæmpe arter der truer den naturlige danske flora og fauna. Derfor er det vigtigt at holde sig for øje, hvilke konsekvenser det vil

få, hvis mårhunden etablerer sig i Danmark. Igennem mange år er der lavet undersøgelser i vores nabolande, hvor effekten på naturen er målt. Bl.a. er der lavet en række undersøgelser der fortæller om mårhundes foretrukne fødeemner. Det spænder lige fra æg til majscolber og generelt må man konkludere at mårhunden er opportunist – den spiser det der er mest af og det som er lettest tilgængeligt.

I Danmark er man særligt bekymret for de større samlinger af jordrugende fugle som findes i vådområderne. Disse områder ligger meget opdelt og isoleret, og en mårhund vil her kunne gøre stor skade på områdets fugle og padder.

Generelt kan man stille spørgsmålstegn ved, hvor stor indvirkning mårhunden vil få på den danske natur, da den som sagt spiser alt og ikke er afhængig af en specifik art. Mårhunden ligger heller ikke i direkte konkurrence om føden med hverken ræven eller grævlingen, da de tre arter spiser forskelligt.

Sygdomsspredning

En anden vigtig faktor i debatten om mårhunde er, om de vil kunne bære og sprede sygdomme som kan angribe mennesker og husdyr. Det er bl.a. rævens lille bændelorm og trikiner som hører til de alvorligste sygdomme der kan overføres til mennesker. Trikiner i kød kan føre til sygdommen trikinose, som i alvorlige tilfælde kan føre til dødsfald. Tidligere var især svinekød ofte inficeret, men pga. mangeårig kødkontrol findes trikinose ikke længere i Danmark. Mårhunde undersøgt i Finland har vist, at de ikke indeholder flere trikiner end ræv og grævling.

Rævens lille bændelorm er en anden af de sygdomme, som man er bekymret for i forbindelse med mårhundens indmarch. Parasitten er første gang konstateret i Danmark i 2001 hos en trafikdræbt ræv. I de kødædende dyrs tarme udvikles larven til den voksne bændelorm, der i sit tredje led danner modne æg. De sendes ud i tarmen og afgår med afføringen. Ræven og de andre dyr er ikke generet af ormen, og man kan ikke se på dem, at de udgør en smittefare.

Pr. 1. april 2011 blev der indført jagttid på mårhunde. Foto: www.layer-naturfoto.de

Men hvis mennesker får noget af dyrenes afføring med æggene, selv i næsten usynlige små mængder, ind i munden og synker dem, kan de blive syge. Det kan f.eks. ske ved, at man spiser vilde skovbær eller noget fra et gartneri eller egen køkkenhave, uden at det først er vasket omhyggeligt. Rævens lille bændelorm er altså allerede i Danmark og er ikke noget nyt som mårhunden vil kunne indføre i landet. I forbindelse med mårhundenes indtog i Danmark har det flere gange været nævnt, at mårhundene vil betyde en voldsom optrapning af risi-

koen for spredning af bændelormene, men det er måske en sandhed med modifikationer. I Europa smittes i alt omkring 200 mennesker årligt. Risikoen er størst i områder i Schweiz, hvor der forekommer op til 300 mårhunde pr. 1000 ha, og hér er det kun én ud af en million, der smittes (ifølge Naturstyrelsen, 2002). Disse sygdomme skal naturligvis tages alvorligt, men risikoen for at blive smittet er ganske lille, og udgør sandsynligvis ikke en stor sundhedsrisiko for den danske befolkning.

Jagt og regulering

Pr. 1. april 2011 blev der indført en decideret jagttid på mårhunde, så den må skydes fra 1. september til 31. januar 1½ time før solopgang og 1½ time efter solnedgang. Det betyder, at den må skydes på fællesjagt, på pürch og på anstand. Mårhunden er også omfattet af vildtskadebekendtgørelsen og må derfor reguleres året rundt og døgnet rundt med lys og motoriseret køretøj. Det kræver dog en tilladelse fra Naturstyrelsen, hvis man ønsker at regulere mårhunden på disse vilkår.

Der er altså åbnet op for en lang række muligheder i bekæmpelsen af mårhunden som ikke tidligere er set for nogen vildtart i Danmark. Med disse vide beføjelser som reguleringen åbner op for, er det derfor også kun jægeren med tilladelse til regulering, som med sin egen moral afgør, om han også skyder mårhunden i ynglesæsonen. Med risikoen for at skyde en tæve fra et kuld hvalpe, bør alle tænke sig om i den periode.

Med ordsproget 'better safe than sorry' har man besluttet at indføre disse ret omfattende muligheder for bekæmpelse af mårhunden, så vi ikke står med et uløseligt problem om en årrække. Det er gjort, selvom der kan sættes spørgsmålstejn ved omfanget af mårhundens påvirkning af den danske fauna. I den forbindelse bør det nævnes, at der lever omkring 100.000 vilde mink i den danske natur, et rovdyr der ikke har ligeså stor variation i fødevalget som mårhunden, men målrettet går efter vildtunger, reder o.l. Hvis vi skal gøre den vilde danske natur en tjeneste bør man skyde 50-100 mink for hver gang man skyder en mårhund!

Bo Trads Simonsen (bts@skovdyrkerne.dk)

umuligt at skaffe andre steder fra. Dette plantemateriale, samt materiale der kun er dokumenteret i udlandet, bør man kun bruge i minimalt omfang.

Forsyningen af godt plantemateriale varierer fra år til år – bl.a. fordi træerne sjældent bærer store frømængder hvert år. Man skal, især i foreningens nordvestlige geografi, lægge særlig vægt på træarternes robusthed. De fine stilkeprovenienser af hollandsk afstamning tåler således vinden meget dårligt heroppe – og de dør ganske enkelt når de eksponeres for vind.

I genetikken sidder også udbyttet, både hvad angår årlig tilvækst, og hvad angår værditilvækst. Det er her man tjener de nemmeste penge ved at være lidt om sig. Superafstamninger koster som regel en lille smule mere – til gengæld er produktionsgevinsten ofte over 20% på tilvæksten og helt usammenlignelig på værditilvæksten.

Man kan ikke umiddelbart se plantens genetik. Så når Skovdyrkerne handler planter lægges der stor vægt på vore planteleverandørers troværdighed, ligesom vore leverandørers frøleverandører også er interessante.

Vitalitet: Når planterne er produceret i planteskolen, optages, sorteres og lagres de før udsendelse til kunden. Her kan plantens vitalitet lide alvorlig skade, uden at man som kunde kan se det, når man modtager planterne. Eksempel: Hvis planterne optages en dag med fuld sol og frisk blæst, så kræver det helt konsekvent og velgennemført praksis omkring beskyttelse af de små planters rødder, så de fine rodhår ikke tørrer ud.

En sådan tør plante kan udmærket vandes op, så den ser fin ud – men den er skadet og den vil ikke starte tilfredsstillende. Det samme gælder under transporten af planterne til kunden, hvis plantesækkene udsættes for fuld sol i nogle timer, så stiger temperaturen så planterne "brænder sammen" (det kan man somme tider lugte).

Generelt er nåletræet mest sårbart, det hænger sammen med at det stedsegrønne kan fordampe fra alle nålene – hele tiden. Løvtræet er mere robust, fordi de håndteres i den bladløse tid.

Det er svært at vurdere en plantes indbyggede vitalitet før plantning, og såmænd også efter. Her ved Skovdyrkerne bruger vi simpelthen leverandører, der ikke giver os problemer med kulturer, der på mystisk vis ikke rigtig kommer i gang. I øvrigt er det pudsigt at det oftest forekommende spørgsmål ved de af vores ejere, som selv planter, er: "Hvor længe kan planterne stå inden de plantes?"

Plantens pris

Er tit et udtryk for kvalitet og dokumentation. Man kan sige, at meget billige planter ofte er udokumenterede både hvad angår genetik, teknik og vitalitet. Der er typisk tale om europæisk producerede planter, der altså ikke kan sælges dyrere i det generelt plantehungrige Europa – planterne er transporteret langt og ofte ikke sorterede.

Store eller gamle planter er ofte meget billige, og det er de, fordi de er bøvlede og risikable at plante – og fordi planteskolen ellers kan fyre dem op. Store planter er tit vanskelige at få i gang, store nåletræsplanter især.

Små planter er ofte billige, og det kan være en fidus at plante små og unge planter på steder, hvor man har absolut styr på ukrudtet. Små og gamle planter frarådes absolut. De bedste afstamninger er ofte en lille smule dyrere, især fordi frøet er lidt dyrere. Til gengæld kan skovejerens udbytte være langt højere.

Brug Skovdyrkerne. Det nemmeste og sikreste er at få fagmanden på sin side. Foreningen har ingen planteskole, så vi kan uden nogen skelen finde de bedste planter til vores ejere. Vi handler med forskellige planteskoler, heriblandt nogle gode og dygtige kerneleverandører. Det afgørende er, at hverken foreningen eller ejeren ønsker planter man skal ærgre sig over bagefter. Her er vi igen helt enige med vores medlemmer.

Det hjælper også gevaldigt på forsyningen med topkvalitet, hvis du taler med din skovfoged i god tid. Gode planter er der aldrig for mange af – og her gælder det, at de sene leverancer ofte tager udgangspunkt i, hvad der kan skaffes, snarere end i hvad der er det bedste.

H. C. Graversgaard (hcg@skovdyrkerne.dk)

silvaestate

SKOV- OG NATUREJENDOMME, RÅDGIVNING OG FORMIDLING

Kirkebakke Skovbrug, Hammer Bakker Kontant kr. **8.500.000** - 67 ha.

Kirkebakke Skovbrug er beliggende 10 km. nord for Aalborg i det unikke skov- og naturområde Hammer Bakker. Kirkebakke Skovbrug er en særdeles velarrangeret skov uden bolig med et spændende terræn, rigtig god skov, fin herlighedsværdi og store, velproducerende bevoksninger med klippegrønt og juletræer. Kirkebakke Skovbrug er en veldrevet ejendom, hvor der er fokus på, at skoven drives ordentligt, så skoven både er lønsom og herlig på samme tid. Der er en glimrende jagt navnlig råvildt og snepper. Det kuperede terræn er ideelt for riffeljægeren og den varierede natur giver både god dækning og et højt udbud af føde. Skoven rummer et rigt dyreliv. Skovhornugle, sortspætter og rovfugle ses i mængder og området har landets næststørste forekomst af dagsommerfugle.

Henvendelse til Jesper Just Nielsen M: 21 36 56 96Læs mere på: www.silvaestate.dk

Silvaestate a/s

www.silvaestate.dk

Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland

Administration

Liselotte C. Lanng

lcl@skovdyrkerne.dk

Bente K. Nielsen

bkn@skovdyrkerne.dk

Kontor

Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland

Marsvej 3, Paderup, 8960 Randers SØ

tlf. 86 44 73 17 - fax 86 44 81 87

sno@skovdyrkerne.dk

www.skovdyrkerne.dk/sno